

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การถ่ายทอดวิชาเปียโนในสังคมไทยได้เริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นช่วงที่ตรงกับยุคโรแมนติค (ค.ศ. 1820-1900) ในขณะนั้นประเทศไทยได้มีการจัดระบบการศึกษาแบบตะวันตก ซึ่งทำให้นักดนตรีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เครื่องดนตรีที่มีบทบาทมากที่สุด在那个时候 คือ เปียโนโดยมิชชันนารีที่เข้ามาสอนศาสนาในประเทศไทยเป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ มิชชันนารีเหล่านี้ได้นำเปียโนไปใช้ประกอบการร้องเพลงในพิธีทางศาสนา ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การเรียนเปียโนเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น (ปริม ฉัตรวิชัย, 2543: 2)

การเรียนการสอนเปียโนสำหรับประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมมากขึ้น ผู้ที่สนใจหลายท่านได้ให้ความสนใจเปียโนในหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นจากการรับรู้ทางด้านการฟัง การเขียน การอ่าน การสังเกต จากสื่อต่างๆ เช่น การชมการแสดงดนตรี การเรียนรู้ด้วยวิธีการอ่านจากเอกสารหรือหนังสือต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อีกด้านหนึ่ง ซึ่งในประเทศไทยมีหนังสือเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการปฏิบัติเปียโนค่อนข้างน้อย หากจะพบบ่อยๆ ก็จะเกี่ยวกับการเรียนเปียโนในระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น

ณัชชา โสคติยานุรักษ์ (2549: 201-205) กล่าวว่า การเล่นเปียโนถือเป็นการใช้มือและนิ้วอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดมากกว่าการเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ และการทำกิจกรรมอื่นใด ธรรมชาติของมนุษย์ใช้เวลาใช้มือจับหรือหยิบสิ่งของโดยใช้บางส่วนของมือออกเป็น 2 ส่วนเท่านั้น คือ ส่วนของนิ้วหัวแม่มือ และส่วนของนิ้วที่เหลืออีก 4 นิ้วอยู่ด้วยกัน ฉะนั้นนิ้วหัวแม่มือจะเป็นอิสระจากนิ้วอื่นอยู่แล้ว แต่นิ้วชี้ นิ้วกลาง นี้วนางและนิ้วก้อยจะไม่ทำงานแยกจากกันในการเล่นเครื่องดนตรีบางชนิดต้องฝึกเฉพาะนิ้วมือซ้าย แต่สำหรับเปียโนต้องฝึกนิ้วทั้งสองมือซึ่งจะต้องมีแบบฝึกหัดที่สร้างความแข็งแกร่งให้นิ้วทุกนิ้วเก่งเท่ากันและเป็นอิสระจากกัน

เมื่อได้เรียนการปฏิบัติวิชาเปียโนในระดับที่สูงขึ้น จะมีเทคนิคต่างๆ หลากหลาย ให้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติที่将成为ผู้เล่นเปียโนที่ดีต้องถ่ายทอดสิ่งที่นักประพันธ์ได้แต่งไว้อย่างครบถ้วน การถ่ายทอดเทคนิคการเล่นเปียโนที่ดีและอารมณ์เพลงได้ออกมาอย่างมีคุณภาพ เริ่มต้นมาจากพื้นฐานการเล่นที่ดีได้แก่ ท่านั่งที่ถูกต้อง เพื่อรักษาสสมดุลของร่างกาย การฝึกนิ้วด้วยแบบฝึกหัดต่างๆ เพื่อทำความคุ้นเคยในการเล่น การใช้นิ้ว กำลังของนิ้วที่จะกดสัมผัสไปบนลิ้มเปียโน เพื่อที่จะจดจำให้ได้ว่าต้องกดอย่างไร ให้ความรู้สึกอย่างไรโดยเล่นให้ถูกต้องตามโน้ตที่คีตกวีได้ประพันธ์และเทคนิคการเล่น

นายนันท์ จันทร์อรทัยกุล (มหาวิทยาลัยมหิดล: 2545) กล่าวว่าเทคนิคเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักดนตรี ครูมีหน้าที่วางพื้นฐานและการสอนเทคนิคให้นักเรียนเป็นระบบตั้งแต่ต้น การสอน การฝึกซ้อมเทคนิคจะต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่องตลอดไป นักเรียนควรได้รับการปูพื้นฐานและเตรียมความพร้อมในการเล่นเทคนิคเหล่านั้นก่อนจะได้พบกับท่อนเพลงหรือข้อความนั้นๆ ในบทเพลง

เทคนิคการเล่นเปียโน ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติโดยผ่านการเรียนการสอนที่ดีจากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทั้งทางด้านปฏิบัติและทฤษฎีควบคู่กันแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ศึกษาและเรียนรู้เรื่องของเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเพื่อให้เหมาะสมนำมาพัฒนาผู้เรียนได้ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ วรรณกรรม รูปแบบเพลง ซึ่งส่งผลต่อการวิเคราะห์ทางด้านดนตรีที่ถูกต้อง โอกาสที่ทำให้ผู้เรียนถ่ายทอดบทเพลงออกมาได้อย่างสมบูรณ์ก็จะมีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการเรียนการสอนวิชาเปียโน คือ มีผู้เขียนตำราหรือเอกสารที่เกี่ยวกับเทคนิคการเล่นเปียโนจำนวนน้อยมาก ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตาม ถ้าหากผู้ใดมีความจำดีก็สามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้เร็ว แต่ถ้าผู้ใดจำไม่ได้ อาจจะต้องรอจนกว่าจะพบครูผู้สอนอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้นการสร้างสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาเปียโนจึงมีความสำคัญเนื่องจากการเล่นเปียโนเป็นทักษะปฏิบัติ ฉะนั้นการเรียนการสอนจึงต้องเน้นการฝึกและได้แบบอย่างจากการวางแผนที่ดีของครู จะทำให้การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติเปียโนบรรลุวัตถุประสงค์

การเรียนรู้ที่ผ่านการวางแผนที่ดีนั้นประกอบไปด้วยสื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น หนังสือ วิดีทัศน์ อุปกรณ์ ซีดี กิจกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ นำมาประกอบการเรียนในกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้สอนและผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยสื่อที่ใช้สำหรับผู้เรียน ได้แก่ หนังสือ

เรียน แบบฝึกหัด แบบเรียน แบบฝึกทักษะ เอกสารประกอบการเรียน เป็นต้น ซึ่งสื่อต่างๆ มีลักษณะสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาหรือเนื้อหาที่ผู้สอนต้องการนำมาใช้

แบบฝึกทักษะ เป็นนวัตกรรมประเภทหนึ่ง que ผู้สอนจัดทำเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ บทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ถือได้ว่าเป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาที่เรียนมา สร้างความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มทักษะความชำนาญ ฝึกทักษะการคิด เนื่องจากแบบฝึกทักษะจะต้อง ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จากข้อมูลเฉพาะด้าน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทักษะการเรียนรู้ด้านใด ด้านหนึ่งอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาค้นคว้า ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนหรือผู้ที่มีความสนใจ

แบบฝึกทักษะการปฏิบัติเปียโนที่เน้นการฝึกเทคนิคเฉพาะด้าน ปัจจุบันมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการฝึกเล่นเปียโนเบื้องต้น หรือเป็นบทเพลงไม่มีการเน้นเทคนิค เฉพาะเรื่องอย่างชัดเจน เมื่อต้องการศึกษาค้นคว้า จึงทำให้หาข้อมูลได้ยากมาก เนื่องจาก ครูผู้สอนต่างมีวิธีการและเทคนิคที่แตกต่างกัน เพราะเปียโนเป็นวิชาที่ต้องใช้ทักษะทางด้านการปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้มีความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนสำหรับผู้เรียน หรือผู้ที่สนใจในการเข้าใจ ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกัน ดังนั้นการสร้างแบบฝึกทักษะสำหรับเทคนิคการปฏิบัติเปียโนจึงมีความจำเป็น

บทเพลงที่นักประพันธ์ได้แต่งขึ้น ในรายละเอียดของบทเพลงจะมีเครื่องหมายต่างๆ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของเทคนิคการเล่นเพลงให้มีความไพเราะและอ่อนโยนพลิ้วไหว ซึ่งเป็น จุดเด่นมากขึ้น เช่น การทริล (Trill) เป็นสื่อถึงการใช้น้เทคนิคการพรมนิ้วหรือการเล่นสลับนิ้วอย่างรวดเร็วโดยเล่นโน้ตสลับกันตามจำนวนจังหวะที่กำหนดไว้ มีการเขียนทริลไว้ในหลายรูปแบบและมีการปฏิบัติต่างกันโดยขึ้นอยู่กับนักประพันธ์ การทริลเป็นเทคนิคหนึ่งสำหรับการเล่นเปียโนที่มีความสำคัญ เนื่องจากต้องอาศัยทักษะความชำนาญของผู้เล่น โดยองค์ประกอบต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะของจังหวะ ความเร็ว ทำนอง ของโน้ตที่ใกล้เคียงในระหว่่างการทริล หรือแม้กระทั่ง การเลือกใช้น้วที่มี ความเหมาะสมให้่ง่ายต่อการปฏิบัติการเล่นทริล ทำให้บทเพลงมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พัลเมอร์ (Palmer, 2552: ระบบออนไลน์) กล่าวถึงการเล่นทริลจากเพลงต้นฉบับ ในยุคบาโรก (Baroque Period) จากบทประพันธ์ของโยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach) ว่าการเล่นทริลเป็นส่วนประกอบหนึ่งของเทคนิคในการประดับโน้ตเพลง เครื่องหมายทริล สามารถเขียนได้หลายแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลง

การเล่นทริล เริ่มเกิดขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 15 โดยได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย มีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 เทคนิคการทริลจัดอยู่ในประเภทหนึ่งของโน้ตประดับ (Ornamentation) เริ่มจากการตกแต่งในดนตรีพื้นบ้านและดนตรีแจ๊ส เนื่องจากลักษณะของเพลงและเทคนิคเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองให้สอดคล้องกลมกลืนกับสภาพความเป็นอยู่ ประเพณีเดิมของผู้ประพันธ์ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์เหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในยุคนั้นซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เพลงมีความน่าสนใจมากขึ้น เครื่องหมายทริล หรือโน้ตประดับต่างๆ เหล่านี้มีความจำเป็นมากสำหรับบทเพลงในเพลงศตวรรษที่ 16-19

ยุคที่มีการใช้โน้ตประดับประเภททริล มากกว่ายุคอื่นที่ทำให้บทเพลงมีเสน่ห์มากขึ้น คือ ยุคบาโรกเป็นยุคที่อยู่ในระหว่าง ค.ศ.1600-1750 ระยะเวลาหลายยาวนานกว่า 150 ปี ทำให้รูปแบบของเพลง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กลุ่มเครื่องดนตรีคีบอร์ดีที่ใช้ในยุคนี้ เช่น ออร์แกน ฮาร์พซิคอร์ด เป็นต้น ในยุคนี้จึงเป็นการเริ่มต้นของการพัฒนาทางด้านดนตรีหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นการกำหนด ความเร็วของจังหวะ ความดังเบา การสร้างสรรค์และที่สำคัญเป็นยุคแรกที่มีการบันทึกโน้ตโดยใช้ บรรทัด 5 เส้นบันทึกสัญลักษณ์ต่างๆ ทางด้านดนตรีที่ใช้กันมาจนถึงปัจจุบันและโยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach) ถือได้ว่าเป็นผู้ประพันธ์ในยุคบาโรกที่มีชื่อเสียง เพราะท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งดนตรีสากล ได้สร้างผลงานที่มีคุณภาพไว้อย่างมากมาย สามารถใช้เป็นตัวอย่งในการศึกษาทางด้านทฤษฎีดนตรีได้เป็นอย่างดีเพราะ ผลงานการประพันธ์ของ โยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach) หลายบทมีเทคนิคการทริล หลายรูปแบบ เป็นที่น่าสนใจ และมีความเป็นเอกลักษณ์ชัดเจน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการสร้างแบบฝึกทักษะปฏิบัติการการเล่นทริลสำหรับเปียโน จากการศึกษาไม่พบว่ามีผู้ทำวิจัยมาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างแบบฝึกทักษะเกี่ยวกับการเรียนการสอนการเล่นทริล ในบทประพันธ์ของโยฮันน์ เซบาสเตียน บาค (Johann Sebastian Bach) สำหรับเปียโน เพื่อการรวบรวมความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ที่ถูกต้อง โดยผ่านการตีความการวิเคราะห์บทเพลง วิเคราะห์เทคนิค วิธีการสอนการเล่นทริล โดยใช้เปียโน อย่างเป็นระบบ ผ่านการทำแบบฝึกทักษะ ทำให้ง่ายต่อการนำไปศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้ที่ศึกษาโดยทั่วไปและผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้า เพื่อผู้ที่ได้ศึกษาจะทราบถึงวิธีการเล่นทริลสำหรับเปียโนที่ถูกต้อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเล่นทริลสำหรับเปียโนในบทประพันธ์ของ Johann Sebastian Bach

2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเล่นทริลสำหรับเปียโนในบทประพันธ์ของ Johann Sebastian Bach

3. ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา คือ การเล่นทริลเฉพาะที่ปรากฏในบทประพันธ์ของ Johann Sebastian Bach

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้สอนเปียโน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อธิบายวิชาเปียโน รวมถึงเป็นผู้ชี้แนะทางการเรียนการสอน การหากิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ทักษะการปฏิบัติเปียโนที่ดี หมายถึง การบรรเลงเปียโนได้อย่างถูกต้องตามที่ได้ประพันธ์ไว้ ทั้งในเรื่องของจังหวะ ความเร็ว ทำนองเพลง เครื่องหมาย สัญลักษณ์ทางดนตรี การตีความบทเพลงและความสามารถในการแสดงออกของอารมณ์สอดคล้องกับบทเพลง

การเล่นทริล หมายถึง วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการพรมนิ้วหรือการเล่นสลับนิ้วตามสัญลักษณ์ในโน้ตเพลง

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

มีแบบฝึกทักษะการเล่นทริลสำหรับเปียโนในบทประพันธ์ของ Johann Sebastian Bach ที่มีคุณภาพ